

بررسی ارتباط امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری‌های شهری

ملیحه تقی‌پور*، علی‌اکبر حیدری**، مرضیه فقیه‌الاسلام***

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۱۱/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۰۲/۰۲

چکیده

بی تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برنیاید، در برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی‌تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب کند. مهمترین مسأله از نظر شهروندان، وجود امنیت در سطوح مختلف شهری است که فقدان آن پیامدهای خط‌زنگی را به دنبال دارد. عوامل مختلفی می‌تواند باعث تضعیف یا ارتقاء امنیت اجتماعی شود که یکی از این عوامل هویت در معماری ایرانی است. هویت معماری از گذشته‌های دور با فرهنگ و زمان و مکان ما عجین شده است، بنابراین باید دید که وقتی هویت معماری به زمان اکنون آورده شود، چگونه می‌تواند باعث افزایش امنیت اجتماعی شود. در این پژوهش به بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت پرداخته شده است. روش تحقیق در این پژوهش به صورت ترکیبی از روش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی (میدانی) است. چهار کاربری مختلف با شش مکان برای توزیع پرسشنامه بین مراجعه کنندگان انتخاب گردید و نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در کاربری‌های مختلف (اعم از مذهبی، فرهنگی- تجاری، اداری، اقامتی- تفریحی) هر چه از عوامل هویت ساز در مجموعه‌ها بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی‌های صورت گرفته با توجه به استفاده از عوامل هویت ساز در مجموعه، بیشترین میزان امنیت در کاربری فرهنگی و کمترین میزان امنیت در کاربری اقامتی تفریحی است.

واژگان کلیدی

امنیت اجتماعی، هویت معماری، محلات قدیم، شیراز.

* عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران، Malihe_taghipour@yahoo.com

** عضو هیئت علمی دانشکده فنی مهندسی، دانشگاه یاسوج، ایران، Aliakbar_heidari@iust.ac.ir

*** دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران

مقدمه

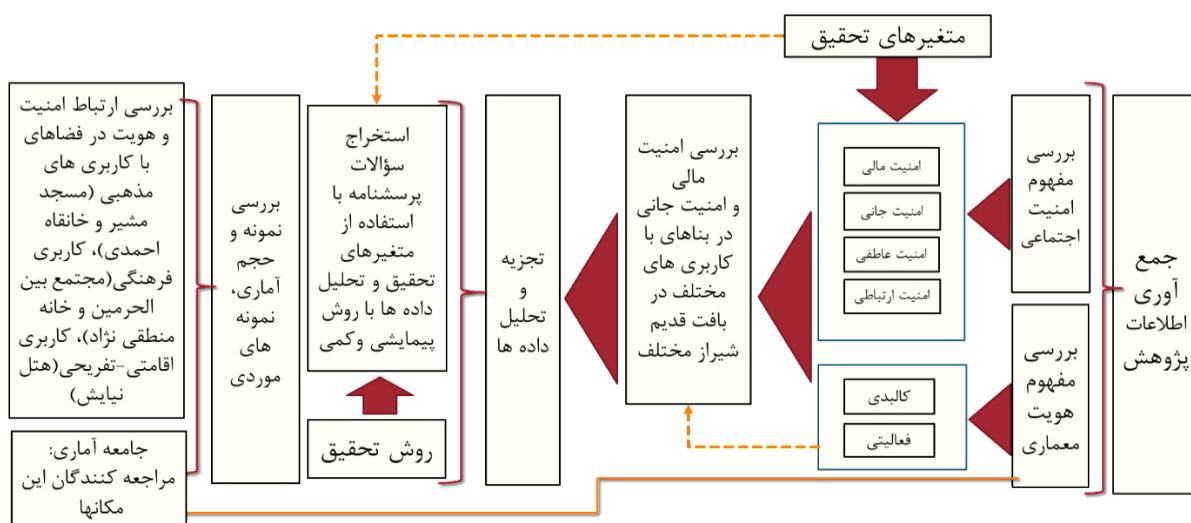
امنیت^۱ از جمله پدیده‌های مهم و از نیازها و ضرورتهای اساسی و پایه‌ای فرد و جامعه به شمار می‌رود که فقدان آن پیامدهای خطرناکی به دنبال دارد. امنیت و میزان آن برای کلیه نظام‌های سیاسی و شهروندان مهم‌ترین مسأله به شمار می‌آید و در همین رابطه دولتها و نظام‌های سیاسی، سالانه بودجه‌های هنگفتی را در خصوص تامین امنیت هزینه می‌کنند. عوامل متعددی می‌تواند بر امنیت اجتماعی تأثیرگذار باشد و امنیت اجتماعی را تضعیف یا ارتقاء دهد که یکی از این عوامل هویت^۲ است. عواملی که می‌تواند هویت یک جامعه را تهدید کند ممکن است از تضعیف ارزش‌های جمعی تا مشکلات اقتصادی و جرم و جنایت‌های اجتماعی تنوع داشته باشد (رحمتی، ۱۴: ۱۳۸۶).

بی‌تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی‌تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب و به ساختار خود، ملحق کند. به دلیل تفاوت سطح با تغییرات فوق، مغلوب می‌شود و مسلمان با از هم گسترش مجموعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، جامعه مورد هجوم و تهدید قرار می‌گیرد (لنی، ۱: ۱۳۸۳). احیای فعالیت‌ها و رویدادهای فرهنگی فرصت‌هایی فراهم می‌کند که موجب انگیزش برقراری شبکه اجتماعی، شناخت‌ها و روابط متقابل با افراد و اجتماعات خواهد شد (صفدری و همکاران، ۱۳۹۳، ۲۶). هم چنین حضور فعال افراد در جامعه برای فعالیت‌های اجتماعی ارتباط مستقیمی با میزان احساس امنیت اجتماعی^۳ دارد. محیط زندگی انسان تأثیر به سزایی در رفتار و هویت انسان به سمت ارزش‌های پنهان در خود دارد. یکی از شیوه‌های بررسی هویت جامعه، توجه به عناصر فضایی و ارتباط آن با فرهنگ جامعه است (بنانیان و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۵). هویت از جمله مباحثی است که همواره ذهن اندیشمندان را به خود مشغول داشته است و غالباً به صورت یک مشخصه یا خصوصیتی از انسان به عنوان یک موجود اجتماعی نگریسته می‌شود و چیزی نیست که به خودی خود در جایی باشد، بلکه باید خلق شود (تلوازی، ۱۳۸۶: ۱۵۷). بنابراین وجود مکان‌های عمومی می‌تواند به ایجاد هویت برای جامعه منجر شود. سوال‌های اصلی که در این پژوهش مطرح می‌شود این است که:

- ۱- چه ارتباطی بین هویت و امنیت اجتماعی وجود دارد؟
 - ۲- از منظر شهروندان شیراز، چه عواملی باعث افزایش امنیت در کاربری‌های مختلف می‌شود؟
- با توجه به سوالات پژوهش، فرضیه‌های زیر مطرح می‌گردد:
- (۱) به نظر می‌رسد میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
 - (۲) به نظر می‌رسد هر چه از عوامل هویت ساز در کاربری‌های مختلف بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد.

روش تحقیق

برای سنجش امنیت اجتماعی از میزان ابعاد آن (امنیت مالی، امنیت جانی، بعد امنیت عاطفی، بعد امنیت ارتباطی) و برای سنجش مؤلفه‌های هویت از ابعاد مختلف آن (فرهنگ، حس مکان و زمان) برای بررسی ارتباط امنیت و هویت مورد توجه قرار گرفت. ارزیابی امنیت اجتماعی شهروندان در بافت فرسوده که در اکثر موارد از امنیت پایینی برخوردار است، از مسائل ضروری و قابل بررسی است.

تصویر ۱، ساختار پژوهش، منبع: نگارندگان

احساس وجود امنیت اجتماعی برای حفظ هویت در بناهایی با کاربری‌های متفاوت، مانند کاربری‌های فرهنگی، مذهبی، اقامتی-تفریحی و... مقوله‌ای حائز اهمیت است. در این پژوهش ابتدا به جمع آوری اطلاعات پایه پرداخته شده است که مفاهیم امنیت اجتماعی و انواع آن، هویت و انواع آن مورد بررسی قرار گرفته است. سپس سوالات پرسشنامه با استفاده از متغیرهای تحقیق (مؤلفه‌های امنیت و هویت) طراحی شده است و سپس به تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده در نرم افزار SPSS پرداخته می‌شود. رویکرد حاکم بر پژوهش ترکیبی است که جمع آوری داده‌ها به صورت ترکیبی از روش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی (میدانی) می‌باشد. برای بررسی میزان ارتباط امنیت و هویت از نظر مراجعه‌کنندگان، از طریق آزمونهای اسپیرمن و پیرسون در قالب طیف لیکرت استفاده گردید.

پیشینه پژوهش

کاظمی پور ثابت و همکاران در مقاله "ستجش نگرش جامعه میزبان به گسترش آسیبهای اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری در شهر همدان" دیدگاههای جامعه شناسی آسیبهای اجتماعی را مطرح می‌کند که در تبیین خود بر نقش مهم و اساسی محیط اجتماعی تأکید می‌کنند و شکل گیری رفتارهای انحرافی را به اموری چون، ساخت اجتماعی که بر افراد جامعه احاطه دارد و شرایط و موقعیت‌های اجتماعی که فرد در آنها قرار می‌گیرد و همچنین گروههایی که فرد به آنها تعلق دارد، نسبت می‌دهند. دیدگاههای جامعه شناختی، کجروی را محصول نیروهای اجتماعی یا فرهنگی ای معرفی می‌کنند که خارج از هر فرد خاص قرار دارد و پیش از هر کنش انحرافی وجود دارد. تبیین‌های جامعه شناختی بعده جای تأکید بر تفاوت‌های فردی چنانکه در دیدگاههای زیست‌شناختی و روان‌شناختی وجود دارد به عوامل گروهی و اجتماعی توجه دارد، و مدعی است که نهادها و مناسبات کلی اجتماعی را باید به عنوان یک کل در نظر گرفت و رفتار انحرافی را باید در درون گروه مورد تبیین و تحلیل قرار داد (کاظمی پور ثابت و همکاران، ۱۳۹۴). قبری و حسن‌خانی در مقاله "آسیب شناسی مراکز فرهنگی- تفریحی و مکان‌های گذران اوقات فراغت (مطالعه موردی: شهر شاهین شهر)" درباره لزوم وجود فضاهای فرهنگی این چنین بیان می‌کنند که یکی از محورهای مهم زندگی انسان امروزی و شهرنشین، مسئله اوقات فراغت و نحوه گذراندن آن است. فضاهای گذران اوقات فراغت از مهمترین حوزه‌های عملکردی در شهرها هستند که فرد در زمان فراغت از کار، برای رهایی از تنش‌های زندگی شهری به آنها پناه می‌برد. انجام چنین فعالیت‌هایی، به فضاهای متناسب خود نیاز دارد و لزوم توجه به مراکز شهری و پیش بینی فضاهای فرهنگی- تفریحی برای گذران اوقات فراغت در شهرها ضروری است. بنابراین، بررسی نیازهای انسانی، تأمین و ارتقای کیفیت ارائه امکانات مورد نیاز فعالیت‌های مختلف شهروندان مسأله‌ای مهم و قابل توجه برای طراحان و برنامه‌ریزان شهری است (قبری و حسن‌خانی، ۱۳۹۵). دانشپور و شیری در مقاله "عناصر کالبدی کارکردی شکل دهنده به هویت بافت‌های تاریخی شهر ایرانی اسلامی" درباره هویتی که در معماری بافت تاریخی وجود داشته است اینطور می‌نویسد: بافت‌های تاریخی شهرهای ما، ظرافت و زیبایی و نیز روح خاص مردمی، بالاخص هویت را به نمایش می‌گذارند که طی سالیان دراز آن‌ها بر طبق سن، فرهنگ و نوع معیشت خود به وجود آورده‌اند. شهرها در گذشته واحد وحدت بصری بودند و با فرم‌هایی که به ترتیج پیچیدگی بیشتری می‌یافتد، شیوه اجتماعی جوامع را به وجود می‌آورند، ولی در شهرسازی معاصر، نظم خشک مقیدی جای تنوع اجتماعی گذشته را گرفته است. بافت‌های تاریخی و فرهنگی شهرها آثار گرانبهایی از فرهنگ، دانش معماری و شهرسازی بومی اند و به عنوان جزئی از هویت اجتماعی هر قوم و کشوری تلقی می‌شوند. در بافت‌های تاریخی به عناصر مادی یا وجه مادی فرهنگ، یا به طور مشخص آنچه که به قول مردم مشناسان فرهنگ مادی در برابر فرهنگ نامیده می‌شود (یعنی آثار مادی و عینی فرهنگ) توجه می‌شود (دانشپور و شیری، ۱۳۹۵). جیبی در مقاله "تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان" یادآوری انسان از مکان نوعی یادآوری خویشتن است و در اینجا تصاویر ذهنی از پیش شکل گرفته نسبت به یک مکان، آن را معنادار کرده و به آن هویت می‌بخشد. مکان زمانی معنا پیدا می‌کند که در کی حسی از آن صورت گرفته و تصویری ذهنی از خود به جای گذشته باشد. در مجموع مکان (کالبد+فعالیت) و تصویر ذهنی که از آن باقی می‌ماند در شکل دادن هویت محل زندگی و انسان از مؤثرترین عوامل هستند (جیبی، ۱۳۸۷). تکیه خواه در مقاله "بررسی آسیب شناسی پارک‌ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنتنچ" به تعریف جرم و پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی می‌پردازد. جرم عبارت است از عمل و کرداری که از سوی قانونگذار، ارتکاب به آن جرم شناخته می‌شود و بیانگر ناکارآمدی اقدامات کفری و روش‌های سنتی است. سه عنصر را میتوان در وقوع تمامی جرائم مؤثر دانست. این سه عامل عبارتند از: مجرم، قربانی و محل وقوع جرم. با طراحی محیطی مناسب میتوان محل وقوع جرم را برای فعالیت مجرمان نامناسب ساخت و ترس از وقوع جرم برای قربانیان را کاهش داد. راه حل‌های پیشنهادی برای رفع آسیب‌های اجتماعی: افزایش کاربری‌های پارک جهت امن سازی، جهت ورودی‌ها در جهت حرکت به سوی فضاهای با اهمیت پارک باشد و پرهیز از ایجاد موانع بصری و... است (تکیه خواه، ۱۳۹۲). اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب

"مردم، دولت‌ها و هر اس" به کار برد. امنیت اجتماعی، تنها یکی از ابعاد امنیت است. بوزان بر این باور است که جوامع به مقولهٔ هویت، اهمیت بسیار می‌دهند. وی به طریق مشابه "ویور" چنین استلال می‌کند: مقولهٔ کلیدی اجتماع؛ عبارت است از آن دسته عقاید و اعمالی که افراد، آن را به عنوان اعضای آن جامعه خاص معرفی می‌کنند و باز می‌شناسانند. اجتماع، درگیر هویت است و درگیر خودبازرگانی گروه‌ها و افرادی که خود را اعضای اجتماعی می‌دانند. به عقیده بوزان، جوامع، درباره مقولهٔ هویت، بسیار اساسی برخورد می‌کنند. او استلال می‌کند که مقولهٔ کلیدی جامعه، هویت است؛ به عبارت دیگر جوامع، متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند؛ همان چیزی که به افراد و گروه‌ها امکان می‌دهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند. با این تفاسیر، او بحث خود را با تأکید بر اصول نظام ارگان کیی بیان می‌کند و در ادامه، عناصر ارگان کلی امنیت اجتماعی را هویت می‌نامد و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌کند (Buzan, 2000: 34-41).

مبانی نظری

تعريف امنیت اجتماعی: بری بوزان امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول می‌داند. در واقع او، امنیت اجتماعی را به حفظ ارزشها و هویت گروهی تقسیم می‌دهد و مقصود از آن را، چگونگی حفظ و دفاع از ارزشها و هویت‌ها می‌داند (Buzan, 2000: 86). منابع اصلی برای تأمین امنیت اجتماعی؛ شامل: هنجارهای اجتماعی یا ابزار کنترل درونی، دوست یا ابزار کنترل بیرونی و گروه‌های هویتی است. امنیت اجتماعی یکی از شاخص‌های اساسی رفاه اجتماعی است که می‌توان آن را در یک شبکه علت و معلولی، مورد بررسی و ارزیابی قرار داد؛ بدین لحاظ، امنیت اجتماعی، به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متتحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است (نویدنیا، ۱۳۸۲: ۶). در ادامه به توضیح مؤلفه‌های امنیت اجتماعی پرداخته می‌شود.

امنیت مالی (اقتصادی)^{iv}: به معنای ایجاد آن چنان نظمی در اجزا و بخش‌های مختلف اقتصادی جامعه است که افراد را از احساس خطر، نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی مورد نیاز خود مصون دارد و احساس امنیت جسمی و جانی برای پاسخگویان در محیط عمومی داشته باشد (نیوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۲).

امنیت جانی^v: به معنای تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب‌هایی است که مانع از ادامه حیات آنان شود؛ بنابراین، شرایط امنیت جانی، شرایطی است که هیچ گونه تهدیدی بر علیه جان افراد جامعه وجود نداشته باشد (همان: ۸۲).

بعد امنیت عاطفی^{vi}: شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی‌ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری‌های پاسخگویان است (نیارمی، ۱۳۹۶: ۸۱).

بعد امنیت ارتباطی^{vii}: شامل میزان تعاملات پاسخگویان با اعضای خانواده و خویشاوندان و میزان تعاملات با دیگر افراد جامعه است (همان: ۸۱).

هویت: مفهوم هویت موضوعی چالش برانگیز است که اغلب نظریه پردازان برای تشریح آن از مفاهیم دیگری استفاده کرده‌اند. برخی، این مفهوم را معادل روح یا حس مکان در نظر گرفته گروهی آنرا به عنوان شخصیت فضا و برخی دیگر آنرا معادل معنای محیط و گروهی نیز هویت را به عنوان مشخصه‌های کالبدی اثر در نظر می‌گیرند. تعدادی از نظریه پردازان هویت را به عنوان زیر مجموعه معنا یا حس مکان در نظر گرفته و گروهی دیگر روح و معنای مکان را به عنوان زیر مجموعه هویت ذکر می‌کنند به این ترتیب می‌توان مفهوم هویت را معادل معنای محیط در نظر گرفت. مفهوم هویت در معماری بیانگر معنایی است که یک اثر برای مخاطب خود در بر دارد. بر این مبنای هویت در عین توجه به تاریخ، فرهنگ و گذشته، معنایی تمایز از تکرار صرف الگوهای گذشته خواهد داشت. هویت یا معنای یک اثر معماری، محصول تعامل و کنش متقابل اجتماعی میان فرد و آن اثر بوده که بر مبنای تعامل میان ویژگی‌های اثر و تصویر ذهنی مخاطب شکل می‌گیرد (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳). از آن جا که تاثیرات عوامل محیطی بر زندگی انسان از روی بازتاب آنان بر سیمای محیط به صورت پیام‌های ارسالی قابل شناخت و تمایزند، برقراری ارتباط با محیط درجهت کشف هویت سیمای آن نیز از طریق ادراک شناخت و تصور محیط میسرخواهد بود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۷).

مؤلفه‌های تعیین‌کننده هویت: جمع‌بندی دیدگاه‌های اندیشمندان در رابطه با هویت حاکی از آنست که برخلاف نگرش سنتی به هویت به عنوان مفهومی ذاتی و ثابت، امروزه از هویت به مفهومی ساخته شده تعبیر می‌گردد که تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد. بر این مبنای می‌توان مهمترین این عوامل را فرهنگ، حس مکان و زمان معرفی کرد.

جدول ۱، مؤلفه‌های هویت، منبع: نگارندگان

بعاد هویت	تعاریف
viii فرهنگ	آموس را پاپورت معمار و انسان شناسی است که با رویکرد فرهنگی و اجتماعی به محیط می‌نگرد وی مطالعات خود را بر اهمیت زمینه فرهنگی در شکل شهر مرکز ساخته است. (تولایی؛ ۱۳۸۶: ۱۵۷) کوین لینچ معتقد است که شخص را از جامعه اش، از گذشته اش، از شبکه زندگی و زمان و فضا که همه چیز را احاطه کرده آگاه سازد. این نماها وابسته به هر فرهنگ می‌باشند (لينچ، ۱۳۹۰: ۱۸۱).
ix حس مکان	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر مکانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر معماري بايستی قابلیت پاسخگویی به ویژگی‌های اقلیمی منطقه را دارا بوده و در ارتباط معنایی (هماهنگی، یا تضاد) با بافت محیط اطراف خود قرار داشته باشد (نوربرگ شولتز، ۱۳۸۷: ۱۱۲).
x زمان	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر زمانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر، بايستی قابلیت پاسخگویی به نیازهای روز مخاطبین خود را داشته و در هماهنگی با تاریخ و گذشته آنها قرار داشته باشد. در نتیجه یک اثر معماری بايستی دارای تداوم معنایی با گذشته بوده و در عین حال بیانگر روح زمان خود نیز باشد (لنگ، ۱۳۹۰، ۲۸۲).

نحوه جمع آوری اطلاعات

طبق مؤلفه‌های جمع آوری شده از ادبیات پژوهش، مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شامل مؤلفه‌های امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی تقسیم بندی شده است و مؤلفه‌های هویت شامل مؤلفه‌های فرهنگ، زمان و حس مکان است. بر این اساس برای هر مؤلفه چندین سوال طراحی شده است که گویای مفاهیم این مؤلفه‌ها باشد تا بتوان میزان امنیت اجتماعی و ارتباط آن با هویت را در کاربری‌های مختلف سنجید.

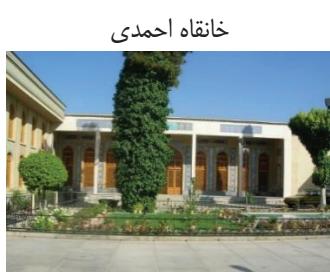
شناخت جامعه آماری مورد مطالعه

مکان‌هایی که برای تحلیل در این پژوهش انتخاب شده است، در قالب کاربری‌های مختلف برای بررسی ارتباط امنیت و هویت دسته بندی شده است. فضاهای با کاربری‌های مذهبی (مسجد مشیر و خانقاہ احمدی)، کاربری فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت)، کاربری اقامتی-تفریحی (هتل نیایش) و اداری (سازمان نوسازی و بهسازی) است.

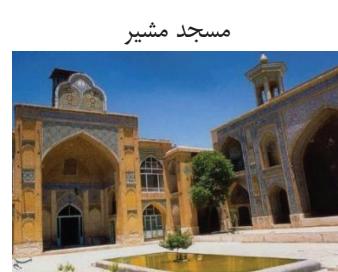
تصویر ۲، معرفی کاربری‌ها، منبع نگارندگان

مجتمع بین الحرمین

خانقاہ احمدی

مسجد مشیر

این طرح در شیراز و مشتمل بر سه زون است که شامل زون‌های تجاری و فرهنگی و اقامتی و اداری است.

از ساختمان‌های قدیمی در محله سریاع شیراز نزدیک به آرامگاه شاهچراغ است. سبک معماری این ساختمان به دوره قاجاریه باز می‌گردد.

این مسجد دوره قاجار در شیراز است این مسجد تاریخی دیدنی در خیابان قاآنی شمالی، در محله بازار ارامنه قرار دارد.

سازمان نوسازی و بهسازی

هتل نیایش

خانه سعادت

در خیابان شهید دستغیب شیراز و بعد از خانه سعادت در محله سنگ سیاه واقع گردیده است.

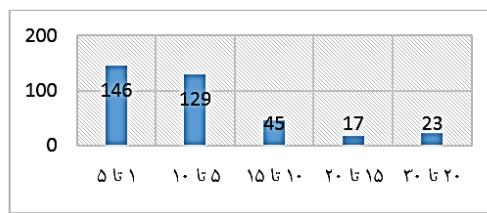
در خیابان شهید دستغیب شیراز و کوچه پشت مسجد ابوالفضل واقع شده است. گذر سنگ سیاه واقع شده است.

جامعه آماری پژوهش، مراجعه کنندگان به مکانهای تعیین شده با کاربری های مختلف در محله قدیمی سنگ سیاه شیراز است. حجم نمونه آماری در فرمول کوکران، ۳۵۴ نفر به دست آمد، که ۶۰ پرسشنامه در هر مکان مشخص شده، تکمیل گردید. همچنین ضریب ألفای کورنباخ عدد ۰.۸۲ به دست آمده است که نشان دهنده ی پایایی مطلوب پرسشنامه است.

تصویر ۳، موقعیت کاربری های مختلف در نقشه، منبع: نگارندگان

۴۰٪ از مراجعه کنندگان بین ۱ تا ۵ سال با این مکان ها آشنایی داشتند، ۳۵.۶٪ از افراد بین ۵-۱۰ سال، ۱۲.۵٪ از افراد بین ۱۰-۱۵ سال، ۴.۷٪ از افراد بین ۱۵-۲۰ و ۶.۴٪ بین ۲۰-۳۰ سال است که به این مکان ها رفت و آمد دارند.

تصویر ۴، میزان آشنایی استفاده کنندگان از کاربری ها، منبع: نگارندگان

فعالیت ها به تفکیک کاربری به صورت زیر است: در کاربری مذهبی (مسجد مشیر و خانقاہ احمدی) بیشترین میزان فعالیت مراجعه کنندگان، ۳۵.۲۹٪ میزان فعالیت زیاد است. در کاربری تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت) ۳۳.۳۳٪ افراد میزان فعالیت کمی داشته اند. در کاربری اقامتی-تفریحی (هتل نیایش)، ۶۰٪ از افراد فعالیت متوسط و در کاربری اداری (سازمان نوسازی و بهسازی)، ۳۷.۵٪ افراد میزان فعالیت زیادی داشته اند.

جدول ۲، میزان فعالیت افراد، منبع: نگارندگان

درصد میزان فعالیت					مراکز	ردیف
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۵.۸۸	۳۵.۲۹	۲۹.۴۱	۱۷.۶۴	۱۱.۷۶	مذهبی (مسجد مشیر و خانقاہ احمدی)	۱
۱۳.۳۳	۲۶.۶۶	۶.۶۶	۳۳.۳۳	۲۰.۰۲	تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمين و خانه سعادت)	۲
۰	۲۰	۶۰	۰	۲۰	اقامتی-تفریحی (هتل نیايش)	۳
۰	۳۷.۵	۲۵	۲۵	۱۲.۵	اداری (سازمان نوسازی و بهسازی)	۴

نتایج و بحث

با توجه به نتایج به دست آمده از جداول شماره ۴ و ۵ و همچنین بررسی سوالات مربوط به مؤلفه‌های امنیت در مکان‌های مورد نظر از آزمون F تحلیل واریانس یک طرفه یا ANOVA ، مقدار سطح معنی داری برابر ۰/۰۰ است که با توجه به کوچکتر بودن این مقدار از ۰/۰۵ در نتیجه اختلاف معنی داری بین این مؤلفه‌ها وجود دارد. بنابراین میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی داری وجود دارد.

جدول ۳ ، آزمون F میان مؤلفه‌های امنیت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	655.62	5	131.1	6.14	0.00

جدول ۴، آزمون F میان مؤلفه‌های هویت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	677.14	4	169.28	68.915	0.00

در جدول زیر به اندازه‌گیری تفاوت معناداری بین مکان‌های تعیین شده پرداخته شده است که برای این امر از آزمون TUKEY استفاده شده است. بین مکان‌هایی که < 0.05 sig دارند، تفاوت معنادار وجود دارد اما تفاوت معنادار در مکان‌های مجتمع بین الحرمين و خانقاہ احمدی با دیگر مکان‌ها طبق جدول زیر وجود ندارد. همچنین مثبت بودن حد بالا و منفی بودن حد پایین نشان می‌دهد که اختلاف صحیحی بین مکان‌ها وجود دارد.

جدول ۵، اندازه‌گیری تفاوت معناداری ۶ مکان در آزمون TUKEY ، منبع: نگارندگان

		هتل نیايش	خانه سعادت	سازمان نوسازی و بهسازی	مجتمع بین الحرmins	مسجد مشیر	خانقاہ احمدی	
هتل نیايش	رابطه معنادار باخانه	0.000	0.006	0.208	0.987	0.162	Sig.	
	سعادت و سازمان	-6.3829	-5.4162	-4.3329	-2.9662	-4.4329	حد پایین	
	نوسازی و بهسازی	-1.5505	-0.5838	0.4995	1.8662	0.3995	حد بالا	
خانه سعادت	0.000	رابطه معنادار با هتل نیايش	0.862	0.148	0.001	0.192	Sig.	
	1.5505	و مسجد مشیر	-1.4495	-3.6662	1.0005	-0.4662	حد پایین	
	6.3829		3.3829	4.4662	5.8329	4.3662	حد بالا	
سازمان	0.006	رابطه معنادار با هتل نیايش و مسجد مشیر	0.793	0.045	0.853	Sig.		
	.5838		-1.3329	0.0338	-1.4329	حد پایین		
	5.4162	بهسازی	3.4995	4.8662	3.3995	حد بالا		

مجتمع بین الحرمین	0.208 -0.4995 4.3329	0.148 -4.4662 0.3662	0.793 -3.4995 1.3329	رابطه معنادار ندارد	0.585 -1.0495 3.7829	1.000 -2.5162 2.3162	Sig. حد پایین حد بالا
مسجد مشیر	0.987 -1.8662 2.9662	0.001 -5.8329 -1.0005	0.045 -4.8662 -0.0338	0.585 -3.7829 1.0495	رابطه معنادار با خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی	0.507 -3.8829 0.9495	Sig. حد پایین حد بالا
خانقه احمدی	0.162 -0.3995 4.4329	0.192 -4.3662 0.4662	0.853 -3.3995 1.4329	1.000 -2.3162 2.5162	0.507 -.9495 3.8829	رابطه معنادار ندارد	Sig. حد پایین حد بالا

بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت به منظور بررسی رابطه معناداری بین امنیت اجتماعی و مؤلفه های هویت از آزمون همبستگی استفاده شده است که نتایج به دست آمده از جدول زیر نشان می دهد که رابطه همبستگی بین هر سه مؤلفه های هویت وجود دارد، زیرا رابطه معناداری کمتر از ۰.۰۵ است.

جدول ۶، بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت منبع: نگارندگان

تحلیل آماری	جامعه آماری	اطلاعات آماری	آزمون همبستگی پیرسون		متغیر (مؤلفه های هویت)	متغیر وابسته
			معناداری (sig)	ضریب پیرسون		
با توجه به $p < 0.05$ و ضریب پیرسون > 0.1 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	0.000 0.322**	معناداری (sig) ضریب پیرسون	فرهنگ		
با توجه به $p < 0.05$ و ضریب پیرسون > 0.1 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	0.000 0.389**	معناداری (sig) ضریب پیرسون	زمان اجتماعی	امنیت اجتماعی	
با توجه به $p < 0.05$ و ضریب پیرسون > 0.1 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	0.000 0.253**	معناداری (sig) ضریب پیرسون	حس مکان		

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های امنیت ۶ مکان

براساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر ۲۴۶۲۱ و مقدار سطح معناداری برابر ۰.۰۰۰ است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی دار بین میانگین رتبه های امنیت است که بر این اساس رتبه های شاخص های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: امنیت مسجد مشیر، امنیت خانه سعادت، امنیت سازمان نوسازی و بهسازی، امنیت بین الحرمین، امنیت هتل نیایش، امنیت خانقه احمدی. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است که علت های وقوع این امر در نمودارهای میانگین برای هر کاربری به طور جداگانه بررسی گردیده است.

جدول ۷، میانگین شاخصه های امنیت، منبع: نگارندگان.

Mean Rank	مکان	Mean Rank	مکان
3.28	خانه سعادت	3.01	مسجد مشیر
2.93	هتل نیایش	4.28	خانقه احمدی
3.62	سازمان نوسازی و بهسازی	3.88	بین الحرمین

جدول ۸، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه‌های امنیت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	24.621
Df	5
Asymp.sig.	0.000

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه‌های هویت بخش ۶ مکان

براساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر 83.533 و مقدار سطح معناداری برابر 0.000 است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی‌دار بین میانگین رتبه‌های هویت است که بر این اساس رتبه‌های شاخص‌های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: هویت هتل نیایش، هویت مسجد مشیر، هویت مجتمع بین‌الحرمیت، هویت سازمان نوسازی و بهسازی، هویت خانقاہ احمدی، هویت خانه سعادت. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه‌ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است. در نمودارهای میانگین علت افزایش یا کاهش امنیت در کاربری‌ها بررسی می‌شود.

جدول ۹، میانگین شاخصه‌های هویت، منبع: نگارندگان.

Mean Rank	مکان	Mean Rank	مکان
4.55	خانه سعادت	3.40	مسجد مشیر
1.67	هتل نیایش	3.94	خانقاہ احمدی
3.82	سازمان نوسازی و بهسازی	3.63	بین‌الحرمین

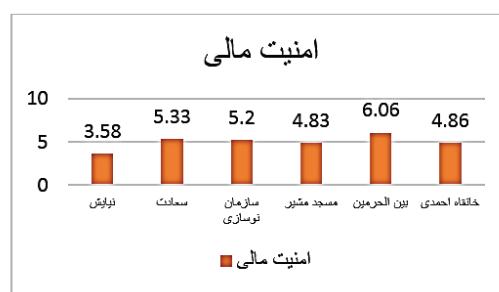
جدول ۱۰، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه‌های هویت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	83.533
Df	5
Asymp.sig.	0.000

نمودار میانگین جهت سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت و هویت

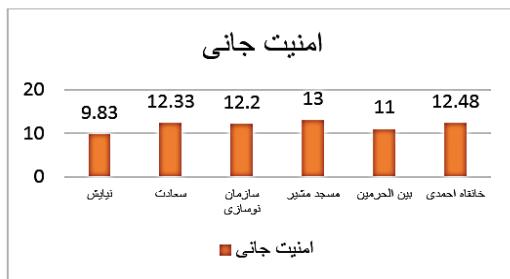
نمودارهای میانگین برای سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت (شامل مؤلفه‌های امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی) بر هویت (شامل مؤلفه‌های حس مکان، زمان و فرهنگ) برای هر کدام از مکان‌ها مورد سنجش قرار گرفت و نتایج زیر حاصل گردید:

بعد امنیت مالی: امنیت جانی زیرمجموعه امنیت اجتماعی، شامل در امان ماندن اموال و دارایی‌های پاسخگویان در مکان‌های مختلف است. این مؤلفه دارای بیشترین میزان در مجتمع بین‌الحرمین و کمترین میزان در هتل نیایش است که می‌تواند به واسطه‌ی وجود عوامل هویت‌ساز در بنا موارد مختلفی از قبیل دزدی، کیف‌قایپی و ... کمتر اتفاق می‌افتد. بنابراین در کاربری فرهنگی میزان امنیت مالی بیشتر است. بعد از آن کاربری‌های اداری و مذهبی و در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مالی کمترین است.

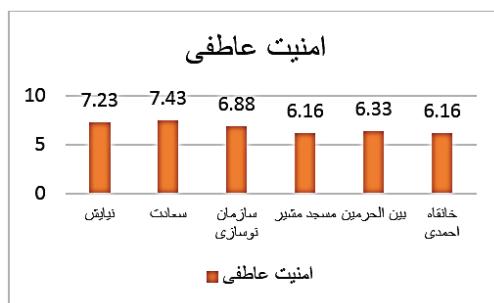
تصویر ۵، میانگین سنجش میزان امنیت مالی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت جانی: امنیت مالی زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل احساس امنیت جسمی و جانی پاسخگویان در مکان‌های مختلف است. برای مولفه امنیت جانی بیشترین میزان در مکان‌های مسجد مشیر، خانقاہ احمدی و پس از آن در خانه سعادت، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین‌الحرمین و هتل نیایش است. بالا بودن امنیت جانی در مکان‌های مذهبی به دلیل وجود عوامل هویت ساز مانند عوامل زمانی، مکانی و تزئینات و همچنین رفت و آمد زیاد افراد از اقشار مختلف برای انجام آیین‌های مذهبی است. بنابراین بیشترین میزان امنیت مالی به ترتیب در کاربری‌های مذهبی، فرهنگی، اداری و اقامتی تقریبی است.

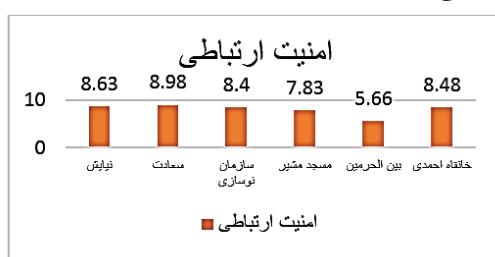
تصویر ۶، میانگین سنجش میزان امنیت جانی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت عاطفی: امنیت عاطفی که زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی‌ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری‌های پاسخگویان در مکان‌های مختلف است. در مکان‌های زیر به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت عاطفی از نظر شهرروندان بوده است: خانه سعادت، هتل نیایش، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین‌الحرمین و مکان‌های مذهبی شامل مسجد مشیر و خانقاہ احمدی که کمترین میزان امنیت عاطفی را دارا هستند. علت این امر می‌تواند مربوط به عامل هویت ساز زمان باشد که مردم با یکدیگر برای رفع مشکلات یکدیگر اقدام می‌کنند که این امر در مکان‌های فرهنگی بیشتر اتفاق افتاده است تا مکان‌های مذهبی. بنابراین کاربری فرهنگی از بیشترین میزان امنیت عاطفی و بعد از آن کاربری‌های اقامتی-تقریبی، اداری و مذهبی است.

تصویر ۷، میانگین سنجش میزان امنیت عاطفی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت ارتباطی: امنیت ارتباطی شامل میزان تعاملات پاسخگویان با نزدیکان و دیگر افراد جامعه است. میزان امنیت ارتباطی در کاربری خانه سعادت و خانقاہ احمدی، مسجد مشیر، هتل نیایش و سازمان نوسازی بیشتر است ولی در مجتمع بین‌الحرمین کمتر است. با توجه عدم احساس تعلق به مکان مسلم است که ارتباطات و تعاملات کمتری از سوی مردم در این مکان صورت بگیرد اما در بقیه مکان‌ها ارتباطات بیشتر در نتیجه امنیت ارتباطی بیشتری برقرار است. بنابراین کاربری‌های فرهنگی، مذهبی، اقامتی-تقریبی و اداری به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت ارتباطی را دارا هستند.

تصویر ۸، میانگین سنجش میزان امنیت ارتباطی، منبع: نگارندگان

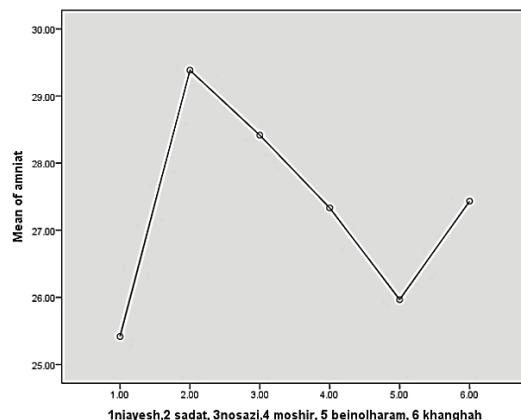
مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان

برای به دست آوردن اختلاف میانگین امنیت اجتماعی در بین مکان‌های مورد نظر، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتایج در جدول زیر آمده است.

جدول ۱۱، مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان، منبع: نگارندگان

	جامعه آماری	امنیت	
		1	2
هتل نیايش	60	25.4167	
خانه سعادت	60		29.3833
سازمان نوسازی و بهسازی	60		28.4167
مسجد مشیر	60	27.3333	
مجتمع بین الحرمین	60	25.9667	
خانقاہ احمدی	60	27.4333	
Sig.		.162	.148

با توجه به نتایج به دست آمده خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی بیشترین میزان امنیت را دارند که این در نمودار زیر نیز مشهود است. در این نمودار میزان امنیت در هر یک از کاربری‌ها نشان داده شده است که این امر با عوامل ساز رابطه مستقیم دارد.

تصویر ۹، ارتباط میانگین مؤلفه‌های امنیت و هویت ساز در کاربری‌های مختلف، منبع: نگارندگان

مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان

برای به دست آوردن اختلاف معناداری بین مؤلفه‌های هویت، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتایج در جدول زیر آمده است.

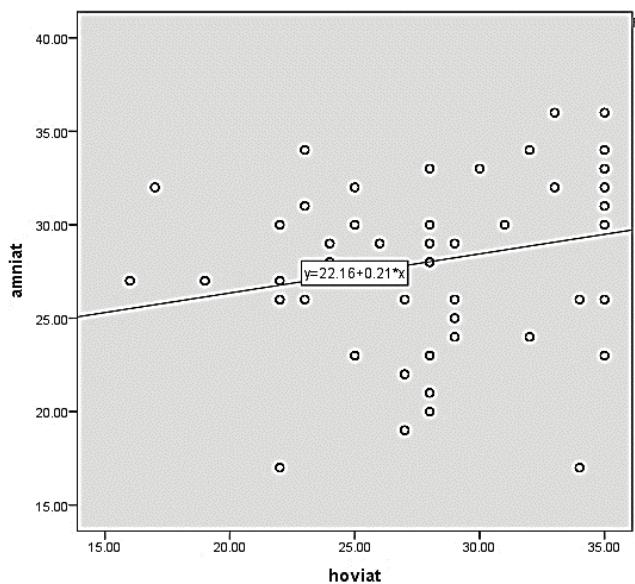
جدول ۱۲، مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان، منبع: نگارندگان

جامعه آماری	فرهنگ			زمان			مکان		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
هتل نیايش	60	13.100					8.616		8.650
خانه سعادت	60		13.833				8.950		8.533
سازمان نوسازی و بهسازی	60	12.916			7.350			7.3667	
مسجد مشیر	60	13.500					8.500		8.500
مجتمع بین الحرمین	60	9.666			5.616			5.433	
خانقاہ احمدی	60	12.310			7.350			7.600	
Sig.	1.000	0.250	0.080	1.000	1.000	0.576	1.000	1.000	0.993

در مؤلفه فرهنگ، خانه سعادت، در مؤلفه زمان هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر و در مؤلفه مکان، هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر بیشترین رتبه را به دست آورده‌اند.

نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت معماري در کاربری‌های مختلف شهری میان مراجعه کنندگان به این مکان‌ها در محلات قدیم شهر شیراز بوده است. با توجه به اینکه برای سنجش این ارتباط از پرسشنامه محقق ساخته برای ابعاد مختلف امنیت اجتماعی و هویت معماري استفاده شده است، داده‌ها تحلیل گردید و نمودارهای همبستگی جهت بررسی تأثیر امنیت اجتماعی بر هویت برای هر کدام از کاربری‌ها مشخص گردید که نتایج آن بدین شرح است: در مراکز مذهبی با افزایش میزان هویت مجموعه، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد که در مناطق مذهبی کاملاً منطقی است. در کاربری فرهنگی، خانه سعادت به دلیل افزایش استفاده از عوامل هویت ساز مانند حس دلستگی به مکان، از امنیت بالایی برخوردار است. ولی در مجتمع بین‌الحرمين، به دلیل عدم وجود حس دلستگی به مکان، میزان امنیت کاهش یافته است. از نظر استفاده کنندگان در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مجموعه کاهش می‌یابد که با توجه به وجود عوامل هویت ساز در این مکان مانند تزئینات و حس دلستگی به مکان و ارتباط با زمان، به دلیل موقعیت مکانی آن، از امنیت کمتری برخوردار است. در کاربری اداری نیز به دلیل استفاده از عوامل هویت ساز، میزان امنیت آن نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی‌های انجام شده بیشترین میزان امنیت را خانه سعادت و دارا بودن تزئینات مختلف در کالید بنا، دارای بیشترین میزان امنیت است و مجتمع بین‌الحرمين به دلیل عدم احساس تعلق استفاده کنندگان نسبت به این بنا و جدید بودن آن، افراد احساس امنیت کمتری داشتند. نمودار زیر نیز ارتباط بین امنیت و هویت در کاربری‌های مورد بررسی به طور کلی بررسی می‌کند. با توجه به رشد صعودی نمودار هر چه میزان عوامل هویت ساز در بنا بیشتر باشد، میزان امنیت نیز افزایش می‌یابد.

تصویر ۱۰، نمودار همبستگی کلی بین مؤلفه‌های امنیت و هویت معماري، منبع: نگارندگان.

امنیت، مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت اجتماعی در جامعه اختصاص می‌دهند. همچنان که مازلوا در سلسله مراتب نیازها نشان داد که ارضای نیازهای ایمنی پس از نیازهای فیزیولوژی انسان قرار دارد و تا زمانی که فرد احساس امنیت نداشته باشد، آسیب‌های اجتماعی افزایش می‌یابد. در سایه‌ی وجود مکانی با هویت، می‌توان امنیت اجتماعی را افزایش داد. به عبارتی دیگر هر چه میزان هویت مکانی، هویت زمانی و هویت فرهنگی در بنای‌های مختلف بیشتر باشد، میزان امنیت اجتماعی نیز بیشتر می‌شود. در ادامه راهکارهایی در جهت بهبود امنیت اجتماعی با استفاده از هویت معماري، ارائه می‌شود.

تصویر ۱۱، راهکار طراحی برای افزایش امنیت اجتماعی، منبع: نگارندگان.

با توجه به موارد فوق باید ذکر کرد که با استفاده از عوامل هویت ساز در معماری مانند: هویت مکان، زمان و فرهنگ که همگی در بناهای سنتی و اغلب مدرن رعایت شده است و استفاده از مکان‌ها و افزایش ارتباطات اجتماعی و برقراری تعاملات اجتماعی در سطح شهر و به خصوص محلات قدیم شهری در این مکان‌ها که این دارای ویژگی‌های هویتی باشد، می‌تواند در جهت افزایش امنیت اجتماعی مؤثر باشد. طراحی متناسب با ویژگی‌های هویتی در بنا برای بناهای مدرن و برنامه ریزی مناسب برای بناهای سنتی که از گذشته به میراث رسیده است در جهت حفظ خاطره‌های جمعی و افزایش امنیت اجتماعی مؤثر است. همچنین ایجاد فضاهای باز شهری با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی محلات، می‌تواند به افزایش امنیت روانی و اجتماعی به خصوص برای خانم‌ها و کودکان که از قشر آسیب پذیر جامعه هستند، منجر شود.

پی‌نوشت‌ها

- ⁱ SECURITY
- ⁱⁱ IDENTITY
- ⁱⁱⁱ SOCIAL SECURITY
- ^{iv} ECONOMIC SECURITY
- ^v LIFE SECURITY
- ^{vi} EMOTIONAL SECURITY
- ^{vii} COMMUNICATION SECURITY
- ^{viii} CULTURE
- ^{ix} SENSE OF PLACE
- ^x PERIOD

فهرست منابع

- اردشیری، م.، و معماریان، غ. (۱۳۸۹). هویت شهری شیراز. شیراز، انتشارات نوید.
- بمانیان، م.، و غلامی رستم، ن.، و رحمت پناه، ن. (۱۳۸۹). عناصر هویت‌ساز در معماری سنتی خانه‌های ایرانی (نمونه موردی خانه رسولیان یزد). دو فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، شماره سیزدهم، ص ۵۵-۶۸.
- تکیه خواه، ج.، و ورمزیار، م.، و رحمانی، ش.، و مجردی، ح. (۱۳۹۲). بررسی آسیب شناسی پارک‌ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنتنچ، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم، شماره پیاپی ۶، شماره دوم، ص ۱۳۱-۱۴۴.
- تولایی، ن. (۱۳۸۶). شکل شهر منسجم. تهران، امیر کبیر.
- حبیب، ف.، و نادری، م.، و فروزان گهر، ح. (۱۳۸۷). پرسنمان تبعی در گفتمان کالبد شهر و هویت. هویت شهر، شن ۲، ۱۳-۲۳.
- حبیبی، ر. (۱۳۸۷). تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان. نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۵، ص ۳۹-۵۰.
- سردم، ز.، و بازرگان، ع.، و حجازی، ا. (۱۳۹۲). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران، انتشارات آگه.
- سلامی، س.، و کریمی فرد، ل. (۱۳۹۴). تبیین معیارهای طراحی فضاهای فرهنگی با رویکرد پایداری اجتماعی و پویایی فضایی، مورد پژوهی: فرهنگسراه‌های شهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت شهری، شماره ۲۹، ص ۲۳۶-۲۶۱.
- شولتز، د. (۱۳۷۸). نظریه‌های شخصیت. یحیی سید محمدی، مترجم، تهران: نشر هما.

- شهربازی چگنی، ب.، و دادخواه، ک.، و معینی، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش الگوهای هویت پرداز در هویت معماری معاصر ایران. نشریه علمی- پژوهشی مطالعات تطبیقی هنر، ص ۱۱۳ تا ۱۲۲.
- صدری، س.، و پور جعفر، م.، و رنجبر، ا. (۱۳۹۳). بازآفرینی فرهنگ مبنا زمینه ساز ارتقاء تعاملات فرهنگی (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر مشهد). فصلنامه علمی - پژوهشی هفت شهر، شماره ۴۷-۴۸، ص ۲۵-۳۹.
- فلاحت، م.، و کلامی، م. (۱۳۸۷). تأثیر فضاهای باز شهری بر کیفیت گذران اوقات فراغت شهری و ندان. فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۲، ۸۵-۹۷.
- فیروزی، م.، و مدانلو جویباری، م. (۱۳۹۶). واکاوی آسیبهای اجتماعی در محلات فرسوده شهری، نمونه موردی: منطقه سه شهر ساری. مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه گلستان سال هفتم، شماره مسلسل بیست و چهارم، ص ۴۷-۶۰.
- قنبری، ا.، و حسن خانی، ب. (۱۳۹۵). آسیب شناسی مراکز فرهنگی - تفریحی و مکان های گذران اوقات فراغت (مطالعه موردی: شهر شاهین شهر). نشریه مطالعات نواحی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان، سال سوم، شماره ۱ پیاپی ۶، ص ۱۱۷-۱۳۴.
- کارمنا، م.، و هبیت، ت.، و استیون تیسلد، ت. (۱۳۹۱). مکان های عمومی، فضاهای شهری. ابعاد گوناگون طراحی شهری، ترجمه قرائی و دیگران، چ دوم، انتشارات دانشگاه هنر تهران، تهران.
- کاظمی پور ثابت، ش.، و رضایی، م.، و رمضانی فرج. (۱۳۹۱). سنجش نگرش جامعه میزبان به گسترش آسیب های اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری در شهر همدان. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره هشتم، شماره ۱، ص ۱۵۱-۱۸۴.
- کمریگی، خ. و رشیدی، م. (۱۳۹۴). مسئله شناسی و اولویت بندی آسیب ها و مسائل فرهنگی (مورد مطالعه: استان ایلام). فرهنگ ایلام، دوره شانزدهم شماره ۴۸ و ۴۹، ص ۱۶۵-۱۸۶.
- لرنی، م. (۱۳۸۳). آسیب شناسی امنیت. تهران، نشر پیام پویا.
- لنگ، ج. (۱۳۹۰). آفرینش نظریه معماری، نقش علوم رفتاری در طراحی محیط. علیرضا عینی فر، مترجم، تهران: دانشگاه تهران.
- لینچ، ک. (۱۳۹۰). تئوری شکل شهر. سید حسین بحرینی، مترجم، تهران: دانشگاه تهران.
- محمدی، م.، و آیت الله‌ی، م. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر در ارتقای اجتماع پذیری بناهای فرهنگی، بررسی موردی: فرهنگسرای فرشچیان تهران. نامه‌ی معماری و شهرسازی، دو فصلنامه دانشکده‌ی هنر، ص ۷۹-۹۶.
- مهدوی نژاد، م.، و بمانیان، م.، و خاکسار، ن. (۱۳۹۰). هویت معماری؛ تبیین معنای هویت در دوره‌های پیشا مدرن، مدرن و فرامدرن. هویت شهر، ش ۷، ۱۱۳-۱۲۲.
- نبوی، ع.، و همکاران. (۱۳۸۷). بررسی ارتباط احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: شهر اردبیل. فصل نامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران، شماره ۲۱، ۱۱-۲۸.
- نورائی، م. (۱۳۹۳). تحلیلی بر تأثیرات متقابل هویت فرهنگی و تغییرات جامعه، جامعه پژوهی فرهنگی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال پنجم، شماره اول، ص ۱۱۳-۱۲۱.
- نویدنیا، م. (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره اول.
- Buzan , Barry (2000) security studies: beyond strategy, Retrieved 2011/19/07, from www. yorku.Ca/dmatimer/ security studies. Htm